

05.12.2015

FramsiktTM

FRAMSIKT AS

Innholdsfortegnelse

Hvordan gjennomfører norske kommuner prosessen for økonomiplan og årsbudsjett?	2
KOSTRA	3
Økonomiplan- og budsjett.....	3
Rapportering.....	10
Hva er de største utfordringene i dagens arbeid med økonomiplan og årsbudsjett?	10

Hvordan gjennomfører norske kommuner prosessen for økonomiplan og årsbudsjett?

Framsikt gjennomførte i november 2015 en spørreundersøkelse blant norske kommuner om praksis for økonomiplan og budsjettering. Mottagere av undersøkelsen var økonomisjefer. Vi mottok svar fra 80 kommuner.

Vi har i dokumentet enkelt beskrevet hvilket spørsmål som ble stilt og vist en oppstilling med antall svar på hvert alternativ og med beregnet % andel. Vi har kommentert resultatet kort per spørsmål, men ikke gjort en dypere analyse.

Avslutningsvis så har vi gjort et sammendrag av svar på et åpent spørsmål om utfordringer i arbeidet med økonomiplan- og budsjettarbeidet.

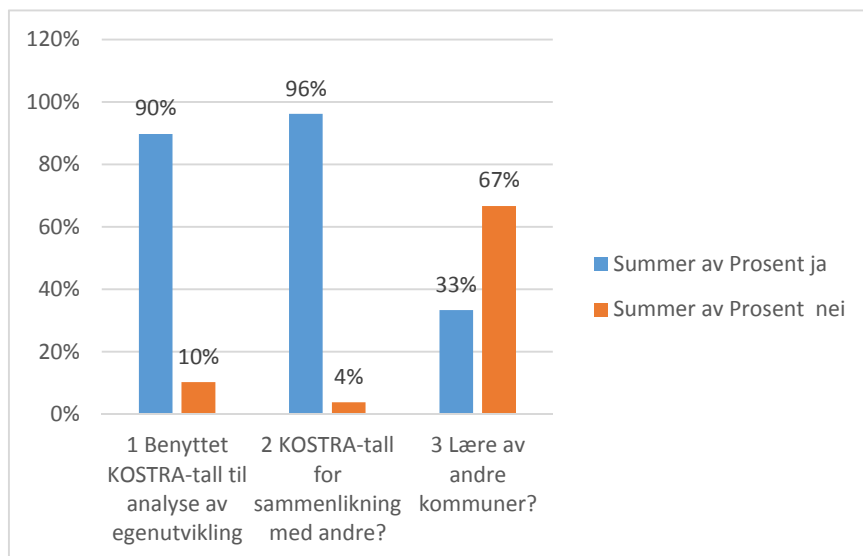
Noen særlig interessante funn fra spørsmålene er

- Kun et mindretall (33%) benytter KOSTRA som utgangspunkt for læring og fordypning gjennom studiebesøk eller annen erfaringsinnhenting fra andre kommuner.
- Vi spurte om man i tillegg til å analysere utvikling i KOSTRA tall også bruker KOSTRA måleindikatorer til å sette mål for tjenesteproduksjon, -kvalitet eller økonomi. Dette er det kun 35% som gjør. Et interessant funn ettersom det å bruke KOSTRA tall i måling vil være svært forenklende for kommunens arbeid med måling og måloppfølging.
- Under halvparten (43.8%) involverer politikere for å etablere mål, strategi og prioriteringer før budsjettprosessen starter. Og en betydelig andel (36,3%) gjennomfører ikke utredninger i egen organisasjon for å kartlegge konsekvens av omprioriteringer eller innsparinger. Dette sammen med at 52.2% sier at de må ty til eiendomsskatt og bruk av fond for å saldere budsjettet kan tyde på at det er utfordringer med den strategiske fasen i forkant av selve budsjettprosessen.

KOSTRA

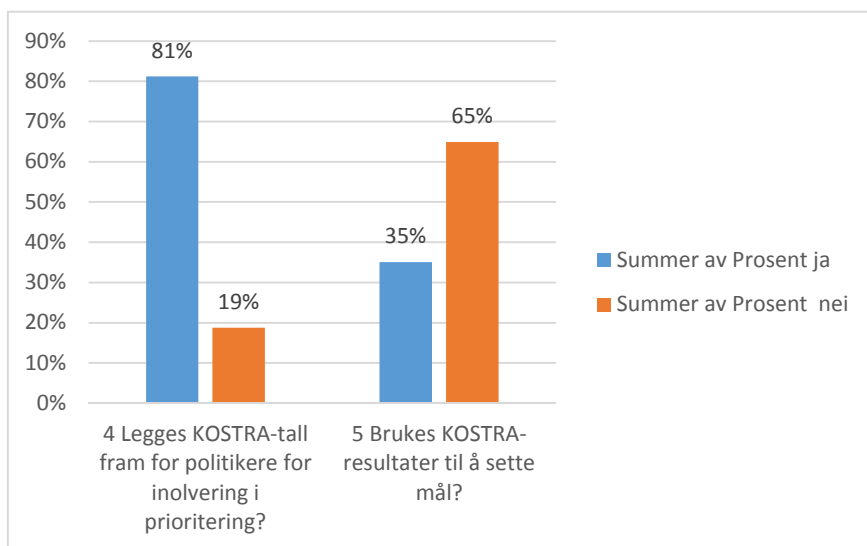
Vi spurte både om KOSTRA benyttes til analyse av egen utvikling, om man benytter KOSTRA til sammenligning med andre og om man etter analysen forsøker å lære av andre gjennom studiebesøk o.l.

Undersøkelsen viser at nær alle (96%) bruker KOSTRA til sammenligning med andre, men at noe færre (90%) også benytter KOSTRA til analysen av egenutvikling over tid. Et veldig interessant funn er at kun et mindretall (33%) benytter KOSTRA som utgangspunkt for læring og fordypning gjennom studiebesøk eller annen erfaringsinnhenting,

Videre har vi spurt om KOSTRA tall benyttes for å involvere politikere i prioritering.

Dette gjøres av de fleste (81%). Men vi spurte også om man bruker KOSTRA måleindikatorer til å sette mål for tjenesteproduksjon, -kvalitet eller økonomi. Dette er det kun 35% som gjør. Et interessant funn ettersom det å bruke KOSTRA tall i måling vil være svært forenklende for kommunens arbeid med måling og måloppfølging.

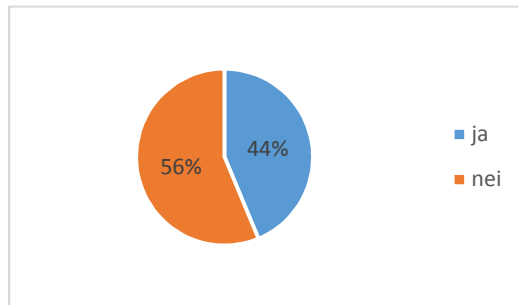
Økonomiplan- og budsjett

Vi har stilt en del spørsmål for å kartlegge praksis i økonomiplanprosessen.

Legger dere fram egen strategisak eller overordnet rammesak for politikerne før sommeren for å peke ut og få tilbakemelding om områder for innsparinger, påplussinger, skjerming?

(80 deltakere)

- 35 (43.8%): ja
- 45 (56.3%): nei

Svaret tyder på at under halvparten (43.8%) involverer politikere for å etablere mål, strategi og prioriteringer før budsjettprosessen starter.

Legger dere frem KOSTRA-tall for politikerne som grunnlag for å gjøre politiske omprioriteringer eller innsparinger?

(80 deltakere)

- 65 (81.3%): ja
- 15 (18.8%): nei

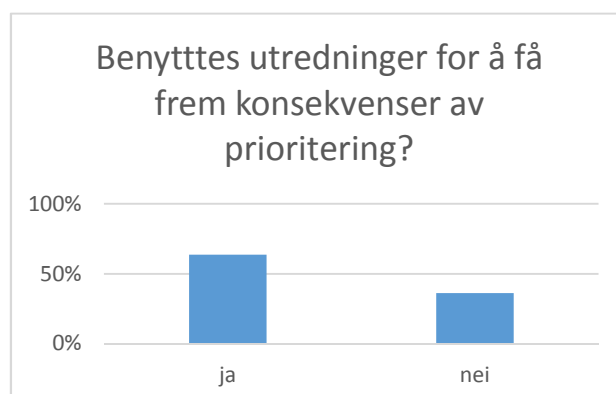

De aller fleste (81.3%) legger fram KOSTRA tall som en del av prosessen for å beslutte innsparinger og omprioriteringer

Gjennomføres det utredninger eller mulighetsstudier i organisasjonen for å få fram konsekvenser av omprioritering eller innsparing?

(80 deltakere)

- 51 (63.8%): ja
- 29 (36.3%): nei

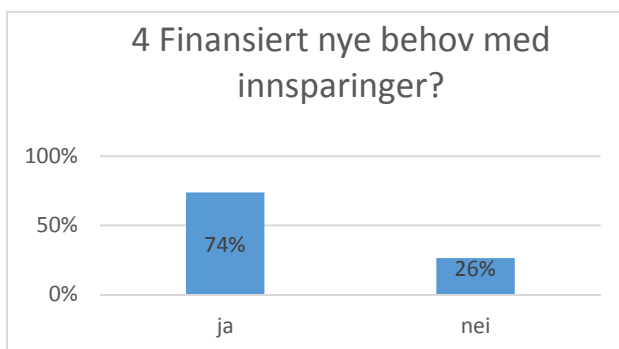

Dette er et interessant tall. En betydelig andel (63.8%) gjennomfører utredninger i egen organisasjon for å kartlegge konsekvens av omprioriteringer eller innsparinger. Men det er også en betydelig andel på 36.3% som sier de ikke gjør det.

Har dere i årets prosess finansiert nye behov med innsparinger på andre områder?

(80 deltakere)

- 59 (73.8%): ja
- 21 (26.3%): nei

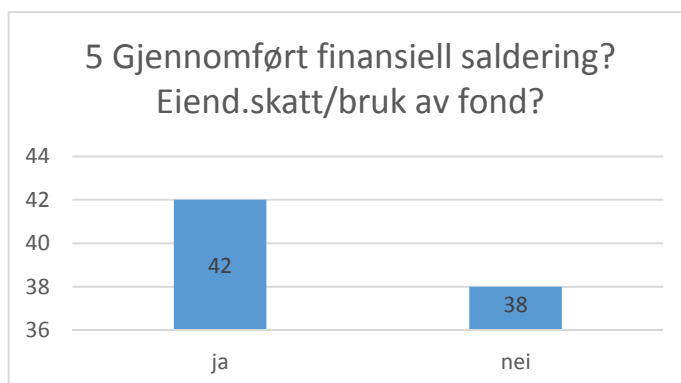

Det store flertallet (73.8%) har finansiert nye behov med innsparinger på andre områder.

Har dere i årets prosess benyttet finansielle grep som innføring av eiendomsskatt eller bruk av fond?

(80 deltakere)

- 42 (52.5%): ja
- 38 (47.5%): nei

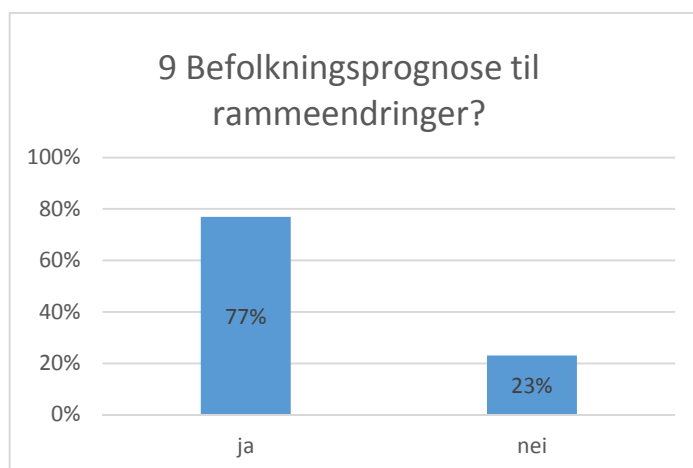

At 52.5% sier de har saldert budsjettet med bruk av fond eller innføring av eiendomsskatt er interessant. Det tyder på at den samme andelen kommuner ikke har klart å justere driftsutgiftene til inntektssituasjonen og behovet for nye oppgaver.

Brukes befolkningsprognoser som grunnlag for justering av budsjетtrammer i økonomiplanen?

(78 deltakere)

- 60 (76.9%): ja
- 18 (23.1%): nei

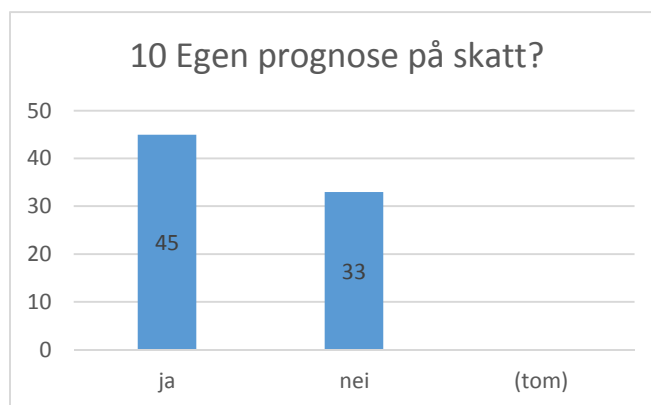

En svært høy andel (76.9%) av de spurte justerer budsjетtrammer ut fra befolkningsutviklingen. Spørsmålet avdekker ikke hvilke vurderinger og beregninger som ligger til grunn.

Gjør dere egen vurdering av utviklingen i skatteinntekter i økonomiplanen?

(78 deltakere)

- 45 (57.7%): ja
- 33 (42.3%): nei

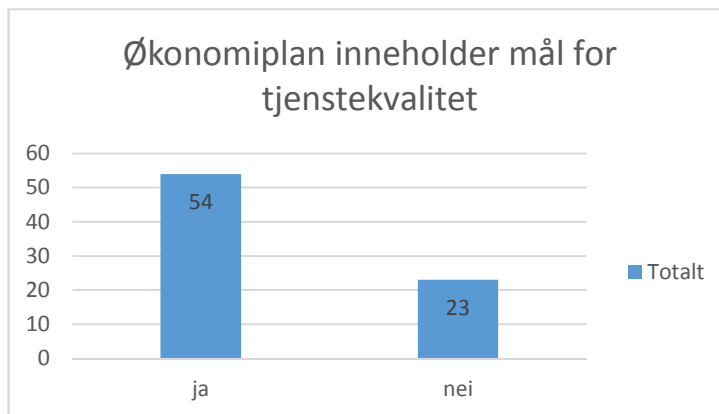

De fleste kommuner får anslag på utviklingen i skatte- og rammetilskudd fra KS sin inntektsprognose modell. Det er interessant at 57.7% sier at de supplerer med egne vurderinger av utviklingen i skatteinntekter. Er også mange kommuner som i de åpne spørsmålene sier at de har utfordringer med vurderingen av inntektsutviklingen.

Inneholder økonomiplanen mål for tjenestekvalitet?

(77 deltakere)

- 54 (70.1%): ja
- 23 (29.9%): nei

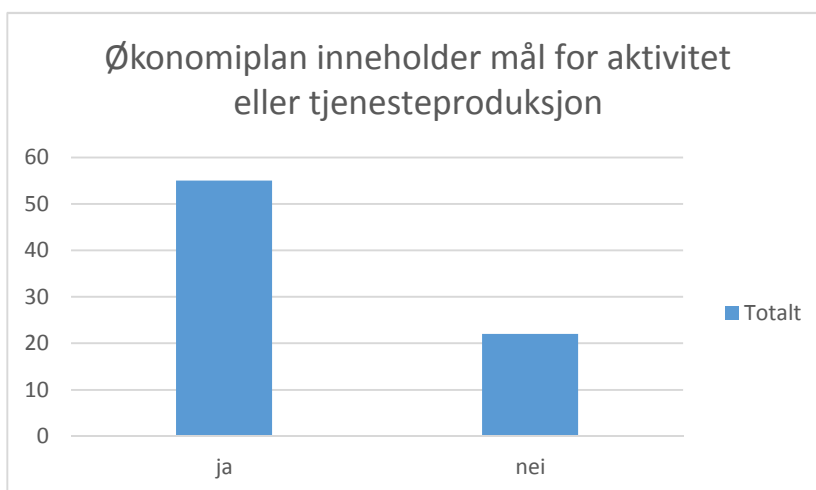

Det er 70.1% som sier at deres økonomiplan inneholder mål for tjenestekvalitet. Dette er relativt høyt tall. Noe som vurderes å være positivt.

Inneholder økonomiplanen mål for aktivitet eller tjenesteproduksjon?

(77 deltakere)

- 55 (71.4%): ja
- 22 (28.6%): nei

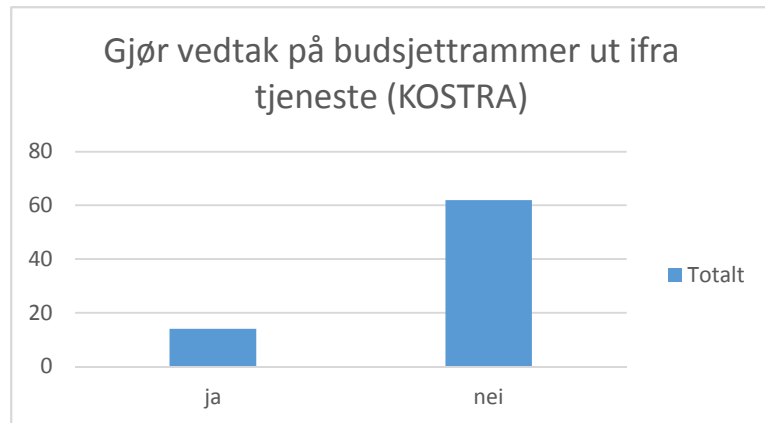

Om lag det samme antallet som sier at økonomiplanen ved siden av økonomitall inneholder mål for tjenestekvalitet sier også (71.4%) at økonomiplanen inneholder mål for aktivitet eller tjenesteproduksjon.

Gjøres vedtak på budsjetterammer ut ifra tjeneste (KOSTRA)?

(76 deltakere)

- 14 (18.4%): ja
- 62 (81.6%): nei

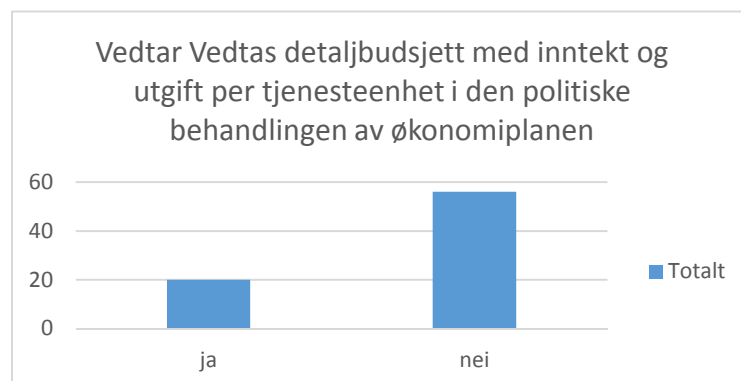

18.4% gjør budsjettvedtak per tjeneste (KOSTRA definisjonen av tjeneste). De øvrige antas å gjøre budsjettvedtak per organisatorisk enhet som skal levere tjenester.

Vedtas detaljbudsjett med inntekt og utgift per tjenesteenhet i den politiske behandlingen av økonomiplanen?

(76 deltakere)

- 20 (26.3%): ja
- 56 (73.7%): nei

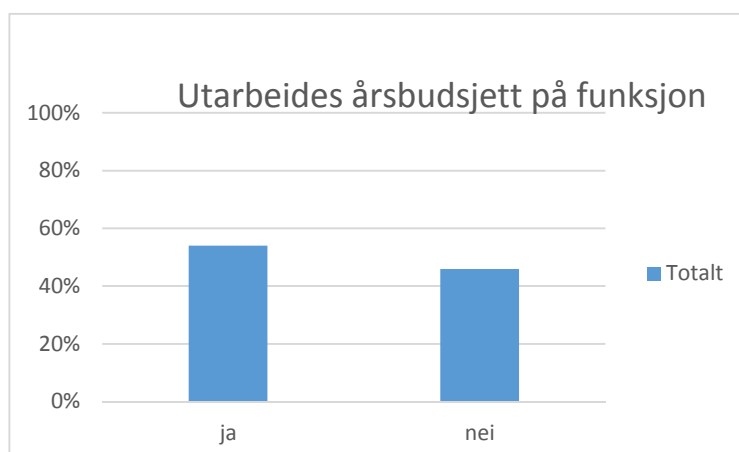

Et mindretall av norske kommuner (26.3%) vedtar økonomiplanen med et detaljbudsjett per enhet. Med et detaljert budsjett forstår vi spesifikasjon av inntekt og utgift.

Har dere utarbeidet budsjett på KOSTRA-funksjoner eller intern tjenestekontoplan?

(74 deltakere)

- 40 (54.1%): ja
- 34 (45.9%): nei

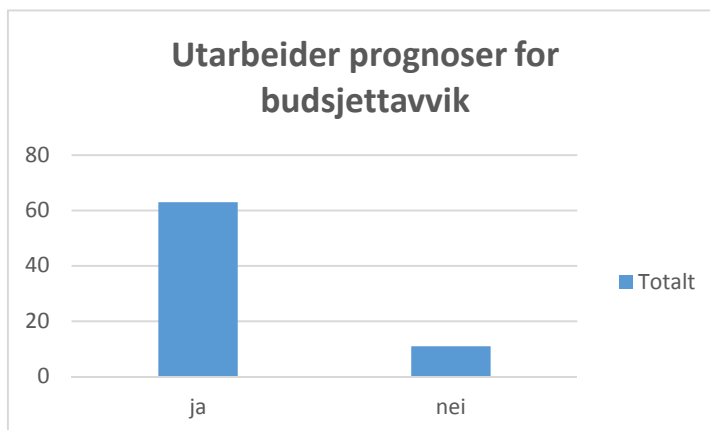
Årsbudsjett utarbeides som regel med en spesifikasjon av art (konto) og ansvar (organisatorisk enhet). Svaret indikerer at 54.1% av kommunene også spesifiserer budsjett per KOSTRA funksjon (slik de gjør med regnskapet).

Rapportering

Utarbeider kommunen prognoser for budsjettavvik?

(74 deltakere)

- 63 (85.1%): ja
- 11 (14.9%): nei

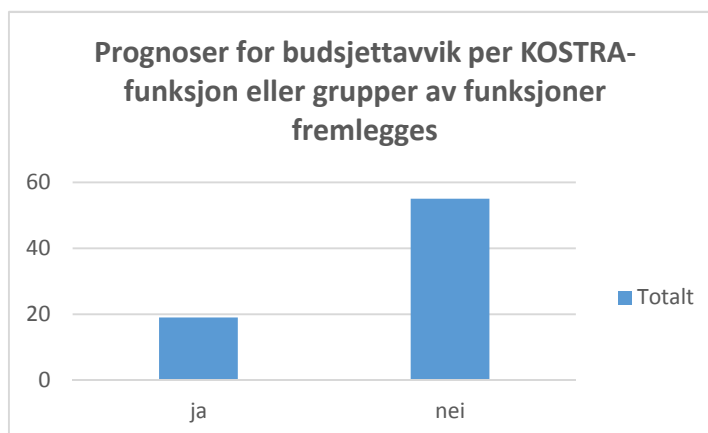

Det store flertallet utarbeider gjennom året prognoser for budsjettavvik.

Framlegges prognoser for budsjettavvik per KOSTRA-funksjon eller grupper av funksjoner?

(74 deltakere)

- 19 (25.7%): ja
- 55 (74.3%): nei

Mens 85.1% utarbeider prognose for budsjettavvik så er det bare et mindretall 25.1% som spesifiserer denne prognosen per KOSTRA funksjon. Det er grunn til å tro at de øvrige gjør det per organisatorisk enhet/område.

Hva er de største utfordringene i dagens arbeid med økonomiplan og årsbudsjett?

Respondentene har beskrevet utfordringer knyttet til saldering av budsjettet (at utgiftene øker mer enn inntektene). Det gir lite handlingsrommet for politiske ønsker og gjør det vanskelig å få rammene

til å strekke til. Tjenesteproduksjonsnivå er for høyt i forhold til faste, løpende inntekter. Vanskelig å bygge opp buffere.

Det trekkes også fram statlige forventninger, lovkrav og pålegg uten tilstrekkelig finansiering. Videre er det en utfordring at sentrale parametere for budsjettet som pensjon og endelig statsbudsjett kommer sent.

Inntektsutviklingen knyttet til skatteinngangen og befolkningsutvikling i egen kommune trekkes fram av flere.

Flere peker også på utgiftsveksten innen helse- og omsorg med ressurskrevende brukere og personlige brukerstyrte assistenter samt den generelle økningen i pleiebehov.

Det er også påpekt dårlig kvalitet i KOSTRA data som en utfordring.

Tidspress og manglende tid til analyse og utredning trekkes også fram. Det påpekes at verktøyene som finnes til å støtte prosessen er for dårlig. Det er vanskelig å se økonomisk effekt av planlagte tiltak samt få rett struktur på omprioriteringsprosessene og planlegge langsiktig nok.

Politikkens rolle i prosessen trekkes også fram:

- Politisk vegring for å ta valg
- Kunnskap hos politikerne
- Finne et realistisk økonomisk handlingsrom
- Evnen til å ta nødvendige grep for å forbedre økonomien

Andre utfordringer er:

- Lik behandling av private og offentlige barnehager (merarbeid/merkostnad)
- Barnevern og sosialstønad
- Utilstrekkelig beslutningsgrunnlag
- Eventuelle budsjettavvik håndteres ikke tidlig nok
- Økt flyktningestrøm
- Vedlikeholdsetterslep
- Greie å være konsistent i løpet av året og holde på strategien som ligger i bunn
- Greie å korrigere lønn etter lønnsregulering i innværende år for å sikre korrekt grunnlag for neste års
- Dokumentoppsett